

+ QK91

.A58

1827

Linné

Symbolae ad historiam litterariam
Sveciae

FRAGILE
Do Not Circulate
Do Not Photocopy

SYMBOLÆ

AD

HISTORIAM LITTERARIAM SVECIÆ.

SECTIONIS I. PARS I.

CONTINENS

ANECDOTON LINNÆANUM.

QUAM

VENIA AMPL. FAC. PHIL. UPSAL.

PRÆSIDE

MAG. ERICO GUST. GEIJER

Historiar. Prof. Reg. et Ord. Regg. Ordd. Historiographo,
Academiæ Svecanæ Octodecemviro, Reg. Acad. Litt. Hum.
Hist. et Antiqu. Holm. Reg. Societ. Scient. Upsal. Reg. Societ.
Scient. Nidaros. Reg. Societ. Scient. ac Litt. Hum. Gothob.
nec non Reg. Societ. Scient. Hafn. et Archæol.
Scand. Hafn. Membro.

PRO GRADU PHILOSOPHICO

EDIDIT

JOHANNES ARVIDUS AFZELIUS

Sup. Holmgren. Vestrogothus.

IN AUDIT. GUST. DIE V. JUNII MDCCCXXVII.

H. A. M. S.

UPSALIÆ

EXCUDEBANT REGIÆ ACADEMIÆ TYPOGRAPHI.

LIBRARY
NEW YORK
BOTANICAL
GARDEN

ADAMO AFZELIUS
JOHANNI AFZELIUS
PETRO VON AFZELIUS

PATRI PATRUISQUE

JOHANNES ARVID. AFZELIUS.

LIBRARY
NEW YORK
BOTANICAL
GARDEN

Linnæus, in Autobiographia *) narrat, se, postquam ex Actis Lipsiensibus Opusculum *Vaillantii de Sexu Plantarum* sibi innotuerat, diligentius contemplari coepisse flores, quid *Stamina*, quid *Pistilla* haberent, exploraturum: re curiose et diu spectata, præcipuas has esse in flore partes tandem intellexisse: hinc spem novam in Botanicis Methodum inveniendi primum juvenili affulsisse animo. Sub finem ejusdem anni (1729) *Georgius Wallin*, tum Bibliothecarius Upsal., Dissertationem Philologico-Criticam de *Nuptiis Arborum* edidit, quæ, cum parum ad rem facere Linnæo videretur, neque otium contra illam publice argumentandi suppeteret, quid de *Sexu Plantarum* vere sentiendum sit, "more Botanico," ut ait, paucis consignavit pagellis, easque cum SS. Theol. Doct. *Ol. Celsio*, quem primum in Academia fautorem veneratus est, communicavit. Deinde *Ol. Rudbeckio*, filio, Medicinæ et Botanices tum Professore Upsal., in manum venerunt, cui ita specimen hoc juvenile ingenii Linnæani placuit, ut, vacatione sibi ob ætatem concessa, anno insequenti (1730), Linnæum vicarium suum creandum curaret, rarissimoque exemplo Lectiones Botanicæ in Academia vix trium annorum Civi Academico demandarentur. Opusculum hoc primum Linnæi *de Sexu Plantarum* postea delituit. Inter opera ejus edita non comparet, et Ipsi minoris forsan momenti visum est, postquam Methodus hæc Sexualis uberior em ei materiam operum immortalium præbuit. Utcunque hoc sit, primâ etiam tanti ingenii mo-

*) Edita Upsaliæ, 1825. 4to. p. 15.

limina posteritati debentur. Feliciter igitur evenit, ut in taberna mercatoria hujus urbis exemplum manuscriptum (ex parte laceratum) Prælectionum Anatomicarum a. 1751 Upsaliæ habitarum reperiretur *), cui ad finem adnexa eademque manu consignata est *Exercitatio Botanico-Physica De Nuptiis et Sexu Plantarum &c. Authore Carolo Linnæo Medicin. et Botan. Studioso.* Autographon Linnæi non nobis quidem esse videtur, sed ex autographo descripta hæc tractatio manu satis antiqua, Linnæi haud absimili. Titulo Syllaboque exceptis, cetera svecice 22 paginis concepta sunt. Quin vero hoc ipsum opusculum sit, de quo jam locuti sumus; nulli dubitamus, quum id tempus, titulus, contextus simul probent. Nos vero juvenile hoc Linnæi opus eo lubentius publici juris facere suscepimus, quo certius, re diligenter examinata, constat, id hucusque ineditum esse, et ea insuper de caussa notatu dignum, quod et tempore primum omnium est (scriptum scil. ætatis 23 anno) et prima continet, quæ de Systemate Sexuali est commentatus.

Textui Svecano latine versionem nostram adjunximus, ut a studiosis Linnæi peregrinis quoque intelligatur. Notum est Linnæi dicendi genus, prisca simplicitate et nativo quodam vigore insigne. In hoc certe opere efflorescit nonnunquam et abundat oratio, et rem adgreditur sacro quodam ardore magnus naturæ interpret. Nos in vertendo fidem maxime consecuti sumus: quo vero successu, tuum erit L. B. judicium.

*) Ab experientiss. Dom. J. Lidén, Med. Licentiato, qui id nobis benigne impertivit.

EXERCITATIO
BOTANICO-PHYSICA
DE
NUPTIIS ET SEXU
PLANTARUM

IN QUA RECENTIORUM BOTANICORUM PLACITA
ET OBSERVATIONES RECENSENTUR

AUTHORE
CAROLO LINNAEO
Medicin. et Botan. Studios.

Syllabus.

- §. 1. Introductio.
2. Veterum divisio sexus in plantis,
3. Vita vegetabilis probatur.
4. Requisita utriusque sexus.
5. Vaillant huic sese, præ aliis studio addixit.
6. Quod in flore quærenda sit sexus distinctio.
7. Ex collatione florum sexus apparet.
8. Partes floris quæ?
9. Calyx ad Generationem nihil confert,
10. Neque petala.
11. Sed stamina et pistillum.
12. Flores cum fructu juncti.
13. Flores a fructu separati in eadem planta.
14. Flores a fructu separati in diversa planta.
15. Explicatio partium floris exinde dependens distinctio sexus secundum Vaillantium.
16. Nuptiæ plantar. quid?
17. Analogia hermaphroditar. in regno animalium et vegetabili.
18. Morilandi sententia de foecundatione rejicitur.
19. Modus foecundationis ignotus, sed quod fiat probatur.
20. α . a curvatura styli in quibusdam.
21. β . a detrimentis quæ pluvix adferunt.

22. γ . a staminum positura ad pistillum:
 23. δ . a foecundatione ante progerminationem foliorum.
 24. ε . a marescentia staminum post foecundationem.
 25. ζ . a natura Palmæ et Moschatæ.
 26. η . a castratione florum.
 27. de ovis plantarum.
 28. de cotyledonibus.
 29. Clausula.
-

*O*m wårtiden, då den liufwa Solen kommer närmare till vårt norden, upväcker hon det lif uti alla kroppar, som om den kalla wintren liggat qwaft; sij då blifwa alla Creatur friskare och hurtigare, som om wintren gått tunge och kulne; sij då begynna alla foglar siunga och qwittra, som om wintren warit tyste; sij då komma alla Insecta fram utur sina gömslor, uti hwilka de om wintren woro förwismade; ja sielfwa menniskan får då liksom ett nytt lif, ty sade Plinius ej owijsligen: Sole nihil utilius.

Denna Solen gör en sådan fröjd uti allas lif, att det är osäjeligit. Då synes huru Orren och Tiädren spela; fiskarne leka, ja alla diur gå i brunst.

*Omnia vere vigent, et veris tempore florent,
et totus fervet veneris dulcedine mundus.*

Ja kärleken angriper sielfwa örterna, då ibland dem både Mares och Foeminæ, ja sielfwa Hermaphroditerne hålla sina nuptias. Hwilket år det iag nu satt mig före omtala, och wijsa af sielfwa örternas genitalia, hvilka äro Mares, hwilka Foeminæ, och hwilka Hermaphroditer.

§. II.

The gamla Botanici tycktes, famlandes i sitt tiocka mörcker, leta efter Sexus ibland plantorne; the begynte distingvera them uti mares och foeminas, men det ofta så olyckligen, att man kan fasa derwid, kunnandes ej annorledes skie, då de togo sina distinctioner a crassitie et gracilitate caulis etc. och altså sammanfogade det, som borde skilljas; men åtskillede det, som naturen hafwer sammanfogat. Den som har lust se deras satser, han slå upp en disputation (som här för en kort tid sedan blef hållen) de Nuptiis Arborum, hwilken är ett compendium af alt det de gamla hårom sagt.

§. III.

The nyare Botanici sågo så många analogier till sitt lif uti plantorne, huru de hade sina wissa sjukdommar, icke annorledes än wij, såsom Cancrum, Perniones, Lumbricos, Acaros, Tabem, Pestem etc. I Tyskland gick för en tid sedan en påst på träden, som gjorde större skada på skogarne, än någonsin yxan hafwer giordt. The observerade huru plantorne af öfwerflödigt nutriment luxurierade och af för litet tränade. Huru de af Solenes warma, som är all tings lif, slå uth the gröna bladen och brokota blommorna, präländes eij mindre än som skiepparna, hvilka uptakla hela skieppen öfwer med herliga flaggar på sina frögdedagar. När den kalla wintren kommer, som altings lif förtycker, lägga träden af sina lifliga och med all prakt utsirade skrudar, stån-

§. I.

Verno tempore, cum Sol almus ad terras boreales redit, iterumque in vitam corpora, hierno frigore suppressa, revocat; ecce! tum animalia omnia, sub hieme gravia et torpentia, lætiora et alacriora fiunt; ecce! tum aves omnes, quotquot hieme siluere, iterum cantare et garrire incipiunt; ecce! tum insecta omnia ex latribus prorumpunt, in quibus sopita jacuere; quin ipse homo quasi novus reviviscit; haud inepte enim Plinius: Sole nihil utilius.

Idem ille Sol gaudio omnium exhilarat vitam supra quam dici potest. Tum Tetricem et Urogallum licet videre ludentes; pisces lasciviant, atque animalia omnia in venerem ruunt.

*Omnia vere vigent, et veris tempore florent,
Et totus fervet veneris dulcedine mundus.*

Quid? quod amore ipsæ tum plantæ afficiuntur, cum inter illas, et mares et foeminæ, quin et hermaphroditi ipsi nuptias celebrant. Hoc ipsum mihi jam in animo est enarrare, et ex ipsis plantarum genitalibus indicare, qui mares, quæ foeminæ, qui hermaphroditi sint.

§. II.

Veteres Botanici, in densis tenebris errantes, in sexu aliquo plantarum investigando laborare videbantur: mares et foeminas distinguere coeperunt, sæpius vero tam infelici eventu, ut cum horrore demireris; aliter autem fieri non potuit, distinctionibus a crassitie et gracilitate caulis petitis: sic, quæ separanda erant, conjunxerunt, quæ autem natura junxit, separarunt. Quorum sententias qui cognoscere studet, dissertationem (modo hic ventilatam) de Nuptiis arborum evolvat, in qua eorum omnium compendium est, quæ veteres de hac re dixerunt.

§. III.

Recentiores Botanici permagnam analogiam inter vitam humanam et plantas videre sibi visi sunt; illas scilicet suis quibusdam morbis, perinde ac nos affici, ut Cancro, Pernionibus, Lumbricis, Acaris, Tabe, Peste &c. (In Germania non longo abhinc tempore pestis quædam arbores infestavit, quæ plus detrimenti silvis attulit, quam unquam securis). Ab iis observatum est, plantas abundantia nutrimenti luxuriari, defectu marcescere; calore solis, unde omnium vita est, exspergefactas viridia explicare folia variosque flores, atque superbire haud minus, quam nautæ, qui, festis diebus, totas naves magnificis superinstruunt vexillis: at ingruente frigida, vitæ omnis invida, hieme, arbores, sopore graves, pulchras omnique or-

dandes i dwala, såsom alla insecta, till then warma wåren them åter upwäcker. Man såg ock huru alla plantor hade sin storlek och ålder, huru the i ungdomen åro steriles, i medåldären fruchtsammast; men i ålderdomen tråna bort. Malpigi-
gius och Grew genom anatomien wiste huru plantorna hade sina vasa, som förde succum nutricium, samt fibrer och otaliga många andra delar, som hafwa analogie till diurens kroppar: åhrligen syntes huru de förökte sig genom egen frucht, hwilket alt stämmer öfwerens med creaturens art. Af thessa [och] otaliga flere skiål kunde de lätteligen sluta, det vita vegetabilis war nästan så riktigt, som animalis; och fast de icke hafwa någon känslan, kan derföre ingen [neka att de åga] lif. Ho will neka en apoplectico lif, fast han mist alla sensus?

§. iv.

Når de så wida hint förstodo the mycket wähl, at leta efter des organa generationis, förån de distingverade them uti mares eller foeminas. Och, såsom the hade frucht, fölgde nödwändigt, emedan natura är simplicissima et semper sibimet constans, at ock organa maris borde wara, som samma frucht skulle vivificera. Ty af regno animalis wetom wi, at till all foster fordras mares, som emittera genituram, hwilken impregnerar ova, förån de kunna uplösas til et fullkomligt foster.

§. v.

Thenna sak framför andra tog den förträffelige Vaillant sig före at utharbete och hade här-

på tänkt stöda hela sin *Botaniska Method*, der det swära ödet honom icke alt förbittida ryckt hådan, som skiedde 10 Maj 1722. Doch hafwer han häröfwer något litet tillförene kunnat [utgifva], såsom sitt *Sermo de structura et differentia florum, usuque partium, eos constituëntium*, *Lugd. Batav. 1718.* 4:to på fransyska, hwilket jag ännu ej sedt.

§. VI.

Will man nu weta, om plantorna äro mares eller foemine, måste man, som sagt är, beskåda des organa generationis. Alla wetom wi, at efter blomman kommer frucht och at fruchten är det rätta fostret; ingen frucht blifwer uthan blomma warit föruth, intet foster uti regno animali sine prævio congressu; är nu blomman et så ofelbart necessarium antecedens till fruchten, som organa genitalia maris et foemine till fostret, följer nödwändigt, at uti blomman måste nödwändigt finnas sjelfva organa generationis, som der supplera vicem maris et foemine.

§. VII.

När nu är klart, at i blomman är plantans genitalia och man jämförer alla blommor, finner man, at på en fast grundad sanning stödiar sig; at the, som hafwa pistillum cum rudimento fructus, äro foemine, men deremot de, som äga stamina cum apicibus, äro mares och de, som hafwa bägge delar, äro hermaphroditer, som iag af följande skall bewisa.

natu decoras vestes deponere, quemadmodum et insecta omnia sopita jacent, usquedum iterum veris calore excitentur. Observatum quoque est, suam cuique plantæ esse magnitudinem atque ætatem, omnesque juventute steriles, media ætate fructuosissimas, senectute tabescere. Malpigijs et Grewijs anatomix ope ostenderunt, plantis vasa, quibus succus nutricius circumferatur, et fibras aliasque permultas inesse partes, quæ analogiam cum animalium corporibus præbeant: quotannis etiam proprio fructu sese multiplicare visæ sunt, quæ omnia illis cum animalibus communia sunt. His innumerisque alijs de causis facile concludere poterunt, vitam vegetabilem fere æque perfectam esse, quam animale; et quamvis plantis sensus desit, non ideo dici posse eas vita carere. Quis apoplectico vitam inesse neget, quamvis omnes sensus perdiderit?

§. IV.

Huc usque progressi perbene intellexerunt organa generationis antea quærenda esse, quam plantarum in mares et foeminas distinctiones fecerunt. Et, cum fructum haberent, necessario inde sequebatur, quum natura simplicissima sit, semperque sibimet constans, etiam organa maris adesse debere, quæ hunc fructum vivificarent. E regno enim animali scimus, ad omnem fetum mares requiri, qui genituram emittant, qua ova imprægnentur, priusquam in fetum perfectum exire possint.

§. v.

Hanc imprimis rem eximius Vaillantius sibi explicandam sumsit, cui totam suam Methodum Botanicam superstruere in animo habuit, nisi triste fatum præmatura eum morte nobis eripuisset, die X Maji MDCCXXII. Nonnihîl tamen de hac re prius publici juris facere potuit, Sermonem scilicet de structura et differentia florum, usuque partium, eos constituentium &c. Lugd. Batav. MDCCXVIII, 4to, gallice; quem vero nondum vidi.

§. vi.

Si igitur scire velis, utrum plantæ mares, an foeminæ sint, organa generationis, ut jam dictum est, inspicienda sunt. Probe scimus, post florem fructum provenire, fructumque re vera fetum esse; nullus fit fructus, nisi flos prius fuerit, nullusque in regno animali fetus sine prævio congressu; si igitur absque dubio flos æque necessarium est antecedens fructûs, atque organa genitalia maris et foeminæ fetûs, inde omnino sequitur, in flore necessario reperiri debere ipsa organa generationis, quæ in illo vicem maris et foeminæ suppleant.

§. vii.

Cum igitur perspicuum sit, in flore plantæ genitalia inesse, omnibus plantis inter se comparatis, patebit, probatam esse veritatem, omnes, quæ pistillum cum rudimento fructus habent, foeminas, contra, quæ stamina cum apicibus, mares, quæ vero utraque habent, hermaphroditos esse, quod posthac demonstrabo.

